

Representantforslag 143 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes

Dokument 8:143 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes om at alle skoler må bli dysleksi- og dyskalkulivennlige

Til Stortinget

Bakgrunn

Alle barn skal trives og lære mye på skolen. Da trengs flere lærere, og de må få tid og mulighet til å følge opp hver enkelt elev. Barna trenger sunn mat og mer tid til å bevege seg. Det er bra for læring og helse.

Barn lærer på ulike måter, og det må lærerne ha tid og mulighet til å følge opp. De må ha kunnskap om et bredt register av metoder for å kunne tilpasse undervisningen til ulike barns behov. Lærernes arbeid skal ikke dirigeres av tester, ensretting og systemtvang, men av hva elevene trenger. Lærerne må ha metodefrihet innen et repertoar av metoder som man vet har høy kvalitet og fungerer på denne type lærevansker. Lærerne må ha en rikholdig verktøykasse.

Å lære grunnleggende ferdigheter som lesing og skriving er viktig for å kunne fungere godt i et moderne samfunn som er helt dominert av skriftspråk.

Ifølge rapporten «Lese- og mestringskompetanse i den norske voksenbefolkningen» og Nasjonal rapport fra «Adult Literacy and Life Skills survey» (ALL) hadde 20 pst. av elevene som gikk ut av skolen på tidspunktet forskningen ble utført, så svake leseferdigheter at de kan betegnes som funksjonelle analfabeter. Av dem som står utenfor arbeidslivet er dette tallet så høyt som 50 pst. Svake basisferdigheter i lesing, men også skriving, regning og språk, er svært ekskluderende for arbeidsdeltagelse og sosial

deltagelse. Dette er en av vår tids største samfunnsutfordringer, og tiltakene må igangsettes alt i skolen.

Av dem som strever med språk, lesing, skriving og regning har de fleste generelle problemer som i stor grad kan avhjelpest/korrigeres med en bedre opplæring – med en bedre skole. Med riktig opplæring kan også ferdighetene til elever med spesifikke vansker korrigeres og forbedres. Men det er viktig å presisere at spesifikke vansker er vedvarende og at problemene aldri vil forsvinne helt.

Ca. fem pst. av elevmassen har dysleksi, som er en spesifikk vanske. Opplæringstiltak som egner seg til å forbedre ferdighetene til elever med dysleksi vil være til hjelp for alle med lese- og skriveutfordringer. Lykkes man med en skole som ivaretar elevene med dysleksi, lykkes man med å hjelpe mange andre elever med andre utfordringer også.

Dysleksivennlig skole

Dysleksi Norge har i ti år arbeidet med å sertifisere dysleksivennlige skoler de mener oppfyller et sett fastsatte kriterier. I den nylig utkomne boken *Dysleksivennlig skole – et brukerperspektiv på god skole*, vises det til at det i dag er 22 skoler som har arbeidet særskilt med dette, slik at de kalles «dysleksivennlige». Dysleksi Norge mener at en dysleksivennlig skole ikke handler om mirakelkurer, men om godt systemrettet arbeid. På en dysleksivennlig skole er det etablert systemer som sikrer at elevene får riktig hjelp. Skolene har gode systemer for kartlegging, og enda viktigere: iverksetting av tiltak som følge av kartleggingen. Om en elev strever pga. mangel på motivasjon, problemer hjemme, somatiske plager, psykiske lidelser, dysleksi eller andre diagnoser, skal systemet sørge for å fange opp at eleven trenger hjelp – og gi hjelp. På en dysleksivennlig skole har lærerne og den øvrige skoleorganisasjonen også systemer for å ivareta og videreutvikle kompetansen både på dys-

leksji, pedagogiske metoder, hjelpemidler, psykososialt arbeid osv.

På problemområdet dyskalkuli er det, så langt forslagsstillerne kjenner til, ikke gjort tilsvarende arbeid. Det må settes i gang arbeid for mer forskning, utvikling og for å systematisere arbeid også med dyskalkuli, slik at alle skoler har kompetanse, metoder og rutiner som gjør dem til dyskalkulivennlige skoler.

Tilpasset opplæring

Alle elever har rett til opplæring som er tilpasset deres evner og forutsetninger. Hvis eleven har så store vansker og/eller skolen mangler kompetanse til å gi eleven tilfredsstillende utbytte, har eleven rett til spesialundervisning. Det har vært politisk enighet om å redusere behovet for spesialundervisning ved å øke kvaliteten på den tilpassete opplæringen. Kort sagt har man ønsket å ruste lærere til å gi god hjelp i klasserommet.

Grunnskolen Informasjonssystem (GSI) rapporterer at det har vært en nedgang i antall elever med spesialundervisning de siste to årene etter en mangeårig økning. Utdanningsspeilet presiserer at man ikke vet om nedgangen skyldes en faktisk styrking av det ordinære tilbudet, eller om det skyldes at elever ikke får oppfylt rettighetene sine. Dette må det bringes klarhet i.

Man kan ikke fortsette å bare snakke om dette problemet, noe må gjøres. Det er behov for faktiske tiltak som resulterer i en faktisk bedret situasjon for elevene ute i skolene.

Problemområder

Manglende standard

Det er et problem at det ikke finnes noen nasjonal standard for å kartlegge hvilke elever som strever med dysleksi, dyskalkuli og SSV (spesifikke språkvansker) og å følge dem opp med gode forskningsbaserte tiltak. Selv om man vet mye om hvordan disse elevene kan hjelpes med pedagogiske metoder og kompensierende datahjelpemidler, finnes det ingen sikring av at elevene får den hjelpen som fungerer.

Svak rett til utredning

Retten til utredning er hjemlet i kap. 5 om spesialundervisning og i opplæringsloven. Konsekvensen er at en del elever ikke blir utredet for dysleksi, dyskalkuli og SSV i tide, ettersom man ønsker å hjelpe eleven uten spesialundervisning. Det er også et

problem at enkelte lokale fagmiljøer direkte feilaktig hevder at dysleksi ikke kan utredes før på fjerde trinn.

Svært varierende lærerkompetanse

Læreres kompetanse på dysleksi er svært varierende. Det er et problem at emner om lese- og skrivemvner er valgfag på lærerutdanningen. Det er elever med slike utfordringer i alle klasserom, og da er det et problem at ikke alle lærere vet noe om hvordan disse elevene bør møtes. Særlig er kompetansen på dyskalkuli alarmerende mangelfull.

Tilgjengelig pensum

Det er et problem at Statped har et inntjeningskrav på utlån av lydbøker til skoler. Det lave utlåns-tallet indikerer et alvorlig underforbruk av lydbøker. Kun 1,35 pst. av elevene er lånere, og disse låner i gjennomsnitt kun fire bøker hver. I dette tallet inngår lesehemmede, synshemmede og elever med fysiske utfordringer.

Det er også et problem at lærere har anledning til å velge lærestoff som ikke er tilpasset elever med vansker.

Dårlig utnyttelse av datahjelpemidler for dyslektikere

Datamaskinen med hjelpemidler er et kraftig opplæringsverktøy og hjelpemiddel og grunnmuren for all annen opplæring for elever med dysleksi. Dessverre er rutinen for opplæring og integrert bruk i klasserommet svært mangelfulle mange steder.

Det er også et problem at stønaden til ordinært datautstyr er så lav at det fører til foreldrebetaling, selv om skolen egentlig har det økonomiske ansvaret for alt stønadsummen ikke dekker.

På svært mange felt trengs det et mer systematisk arbeid for å sette alle skoler og alle lærere i stand til å ha kompetanse, metoder, systematikk og ressurser til å bli dysleksi- og dyskalkulivennlige.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag og tidsplan for at alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlige.

19. juni 2015